

ZAKLJUČNE MISLI O STANJU I UREĐENJU NAŠIH CRKVENIH ARHIVA

Čuli smo na ovom sastanku izvještaje o stanju crkvenih arhiva u ovoj metropoliji. Sigurno bi bilo zanimljivo upoznati na isti način i ostale crkvene arhive svih naših pokrajina. Ali možda i bez toga, po ovim opisima možemo nazreti, kakvo je stanje drugih, premda su pojedine pokrajine imale različit povijesni razvoj pa je dosljedno i stanje njihovih arhiva nešto drukčije.

Ne ulazeći u pojedinosti, po svoj prilici neće se pretjerati, ako se ustvrdi da današnje stanje crkvenih arhiva u Jugoslaviji općenito ne zadovoljava. Okolnosti Crkve u Jugoslaviji i njezine potrebe u zadnjim desetljećima nisu ni davale velike mogućnosti da bi se posvetilo više pažnje stvarima koje su prošle, koje na prvi mah nemaju veze sa stvarnošću i koje bi, možda tako nekima izgleda, bilo bolje zaboraviti.

Ali već se osjeća buđenje i na ovom polju. Već se čuje za opstojnost crkvenih arhiva i počinje se razmišljati i raspravljati o njihovoj važnosti za život ustanova koje su ih proizvele i za život Crkve u Jugoslaviji. Tu činjenicu potvrđuje i naš današnji sastanak, skup lijepog broja ljudi, koji su uvjereni da su arhivi, jer čuvaju uspomene prošlosti, nužan preduvjet boljeg, svjesnijeg i razumnijeg djelovanja u budućnosti.

Moramo gajiti misao koja nas je danas ovdje okupila. A da bi ona u budućnosti ne samo živjela, nego se i povećavala i rasla, potrebno je bez sumnje, da se povežu svi oni koji vole arhive i koji se njima bave. Upravo zbog ovoga mislim da treba s pažnjom primiti prijedlog mons. Šime Duca, da bi se poradilo na osnivanju udruženja crkvenih arhivista u Jugoslaviji.

O koristi jednog takvog udruženja možemo suditi npr. po koristi sličnih udruženja kod civilnih arhivista. Iako civilni arhivisti imaju problema koje crkveni ne poznaju, ipak ima mnogo dodirnih točaka između jednih i drugih, a posebno ih veže isti arhivski način rada. O koristi jednog udruženja crkvenih arhivista u Jugoslaviji govori nam i opstojnost Udruženja crkvenih arhivista pri Vatikanskom arhivu, koje je već dosada proizvelo jedan zamašan rad na promicanju, produbljivanju i rješavanju arhivističkih problema, posebno problema crkvenih arhiva. Upravo uslijed opstojnosti i djelovanja ovoga udruženja u Rimu, razvija se danas u raznim narodima spoznaja o potrebi osnivanja takvih udruženja.

Možda bi netko mogao misliti da je preuranjeno govoriti o jednom takvom udruženju u Jugoslaviji, gdje je stvarno malen broj crkvenih

ljudi zadužen isključivo arhivskom službom. Ali sigurno ih ima velik broj koji, iako su silom prilika zabavljeni drugim poslovima, ne zaboravljaju arhive. Posebno bi sada trebalo udruženje radi ovih ljudi da ne bi njihovo zanimanje prestalo, nego naprotiv da bi se ono povećavalo i bilo zalag jednog povoljnijeg razvitka u budućnosti za sve crkvene arhive.

Kad bismo htjeli iznositi program djelovanja toga udruženja, jedan od prvih zadataka njegovih bio bi stvaranje arhivske svijesti među svećenstvom: uvjeravati, kad je to potrebno, da i stari papiri jedne ustanove imaju svoju vrijednost, jer služe proučavanju njezine prošlosti. U arhivima se nalazi iskustvo prošlosti, koje proširuje naše iskustvo, iznosi mnogo činjenica o kojima možemo razmišljati i na temelju kojih možemo stvarati sigurnije sudove za naš život i rad.

Tko poznaje vrijednost arhiva on nužno čuva svoj arhiv i nastoji ga držati uredno da bi se njime prema potrebi mogao lakše služiti. A to jest **svrha arhivske službe**: čuvanje, uređenje i korištenje arhiva. I s ovoga stanovišta arhivska služba ima svojih problema, pa bi ih arhivsko udruženje trebalo proučavati, o njima raspravljati i pisati, i dosljedno biti na korist svih arhivista i prijatelja arhiva.

Danas bi, po svoj prilici, trebalo preporučivati čuvanje arhiva da ne bi propali zbog mjesnih i vremenskih slabih prilika. Jer jedan arhiv, ako je i neuređen, može se kasnije urediti, ali ako propadne, nitko neće od njega imati koristi.

Na koncu arhivističko udruženje raspravljajući o arhivističkim problemima moglo bi povoljno utjecati na urednije djelovanje u tajništvu pojedinih ustanova, gdje se zapravo stvaraju budući arhivi. Danas sve ustanove obavljaju velik dio posla pismeno, pa njihovo djelovanje uopće ovisi o uređenju pisama u tajništvu; ako su pisma u tajništvu dobro uređena, ako se mogu lako pronaći, njima se lako služi u danim potrebama. A to je ujedno znak da će se ta pisma moći lako naći, kad budu sastavni dio jednog historijskog arhiva.

Bazilije Pandžić